

**ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM INFORMATIKAI
KAR
INFORMATIKUS KÖNYVTÁROS ALAPSZAK
NAPPALI TAGOZAT**

**MAGÁNKÖNYVTÁRAK FELDOLGOZÁSÁNAK
LEHETŐSÉGEI MOBILAPPLIKÁCIÓS
TECHNIKÁKKAL A 21. SZÁZADBAN**

Konzulens:
Dr. Czeglédi László
egyetemi docens
Dr. Prantner Csilla
adjunktus

Készítette:
Oroszi Nikolett Teréz
informatikus könyvtáros hallgató

**EGER
2024**

Tartalom

1. Bevezető.....	3
2. Elméleti keret.....	5
2.1. Magánkönyvtárak történelmi jelentősége Magyarországon.....	5
2.1.1. Magánkönyvtárak jelentősége.....	6
2.1.2. A magánkönyvtárak alakulását befolyásoló tényezők.....	8
2.1.3. 21. századi jelentőségük.....	9
2.2. Felhasználóközpontú tervezés és UX-kutatás elmélete.....	9
2.2.1. Felhasználóközpontú tervezés.....	9
2.2.2. Perszóna profilok jelentősége a kutatás során.....	12
2.3. Kutatások a Moly.hu-ról.....	12
2.3.1. Rövid bemutatása a Moly.hu weboldalnak.....	12
2.3.2. Korábban megjelenő tanulmányok a Moly.hu oldalról.....	13
3. A kutatás felépítése.....	15
3.1. Hipotézisek megfogalmazása.....	15
3.2. Felhasználóközpontú tervezés folyamata, mint kutatási keret.....	15
3.3. Kutatási módszerek (kérdőív és interjúk).....	16
3.4. Kutatás célcsoportja.....	16
3.5. Mobilapplikáció tervezése.....	17
4. Kutatási Eredmények.....	18
4.1. Kérdőíves adatok elemzése.....	18
4.1.1. Demográfiai jellemzők.....	18
4.1.2. Aktivitás az oldalon.....	19
4.1.3. Állomány felmérése, könyvbeszerzés.....	20
4.1.4. Vélemények.....	21
4.1.5. Különböző felületek használata.....	23
4.1.6. Interjúk való részvétel.....	24
4.2. Az interjúk során keletkezett adatok elemzése.....	25
5. A Mobilapplikáció képernyőtervei.....	29
6. A kutatás lehetséges további irányai.....	31
7. Összegzés.....	32
8. Irodalomjegyzék.....	34
9. Ábrajegyzék.....	37
10. Mellékletek.....	38

1. BEVEZETŐ

Régóta érdekelődöm a magánkönyvtárak témája iránt, magam is rendelkezem egy kisebb (2500 példányos) magángyűjteménnyel. Emellett érdekel a magánkönyvtárak kialakulásának története és okai. Foglalkoztat az is, hogy az embereket mi motiválta a könyvek gyűjtésére a korábbi időktől kezdve napjainkig. E témát kívánom körüljárni dolgozatomban, e területen végeztem irodalomkutatást és kérdőíves vizsgálatot, valamint készítettem interjúkat.

Apró könyvgyűjteményem kis százalékanak adatait már rögzítettem elektronikusan, de nagyon szeretném, ha az összes példány adatai felvitelre kerülnének egy egységes és átlátható rendszerbe. Sokat vívódtam azon, hogy mi lenne a legjobb eszköz erre a célra, én a Moly.hu weboldal felületén kezdtem el felvinni az adatokat és jelenleg is elégedett vagyok vele.

A Moly.hu Magyarországon a legelterjedtebb olvasók által használt felület, amelynek jelenleg 380.000 regisztrált tagja van. Ez a weboldal jelenleg is működik, viszont az oldalhoz tartozó mobilapplikáció már nem érhető el. Korábban is csak Androidos készülékekre volt letölthető, ma már csak azok tudják használni, akik korábban már letöltötték maguknak és máig megtartották korábbi eszközeiket.

Számomra hiányzik az, hogy a könyvállományomat telefonon is könnyen kezelni tudjam. Webdesign tantárgy keretében foglalkoztunk mobilapplikáció tervezéssel, így felmerült az ötlet bennem, hogy magam is tervezek egy jól használható, könyvgyűjteményeket kezelő mobilapplikációt. A jó tervek érdekében a Moly.hu közösség tagjainak körében kitölttettem egy kérdőívet és a kitöltők közül néhány személlyel interjút is készítettem azzal kapcsolatban, hogy tartanak-e igényt gyűjteményük mobilapplikációval való kezelésére, s amennyiben igen, milyen elvárásaik vannak egy ilyen jellegű rendszerrel szemben. A kapott eredmények jó támpontot adnak az applikáció tervezéséhez, amelynek a teljes folyamatát és a végleges képernyőterveket egy rövid magánkönyvtárak kialakulásáról szóló történeti rész után részletesen mutatom be.

Dolgozatom elméleti keretében először a *Magánkönyvtárak történelmi jelentősége Magyarországon* című fejezetben bemutatom röviden, hogyan alakult át a magánkönyvtárak szerepe és jelentősége a különböző nagyobb események kapcsán. Erre sokféle irodalom adott részletes betekintést. A fejezetből kiderül, hogy mennyire fontos a szerepük a magánkönyvtáraknak a könyvtárak kialakulása tekintetében. Az elméleti rész második egysége a *Felhasználóközpontú tervezés és a UX-kutatás elmélete* címet viseli. A magánkönyvgyűjtők közösségének segítése érdekében, mint szoftveres támogatási lehetőség, egy mobilapplikáció megtervezésére is vállalkoztam szakdolgozatom gyakorlati részében,

annak apropóján és elméleti kereteként született ez a második elméleti egység. Ebben a részben bemutatom egy mobiélapplikáció tervezésének az elméleti hátterét és folyamatát, amelyhez a Felhasználóközpontú tervezés modelljét veszem alapul, és a *Terv*, a *Kutatás* és a *Tervezés* fázisokat részletezem a dolgozatban. Még az elméleti részben a Moly.hu felhasználói körét és platformját mutatom be harmadik egységként, melyről jelenleg kevés tanulmány található részletekbe menően, de három releváns vizsgálatnak¹²³ az eredményét is figyelembe vettem a kutatás során, amelyekről dolgozatomban írok.

Az elméletet követő fejezetben a kutatás felépítését mutatom be, kezdve a hipotézisek ismertetésével és folytatva a használt módszertanok áttekintésével: Felhasználóközpontú tervezés, kérdőívezés, interjúkészítés. Végül a vizsgálati célcsoportot mutatom be, amely jelen esetünkben Moly.hu felhasználói köre és röviden írok a tervezett mobilapplikáció hasznáról.

Ezután a dolgozatban a kutatási eredmények bemutatása következik, amelyen belül a kérdőíves vizsgálat eredményei kerülnek értékelésre, illetve az interjúkból nyert eredmények összegzése és következtetések levonása történik.

A mobilapplikáció képernyőterveinek elkészítéséről egy külön fejezet szól, amelyben bővebben ismertetem az interjúk nyomán kialakított felhasználói profilokat (perszónákat), illetve egy konkrét, már grafikájában megszerkesztett és tartalmi részleteiben kidolgozott perszónát is bemutatok. A képernyőtervek elkészítéséhez szükségem volt a *Figma* nevű tervezőszoftver megismerésére, amelyben magukat a terveket készítettem el. A perszónaalkotás az interjúk alapján készült, míg a mobilapplikáció képernyőterveihez mind a kérdőív eredményei, mind pedig az interjúban elhangzott információk segítségemre voltak.

Összességében a dolgozat célja a magyarországi magánkönyvtárak történeti kialakulásába való betekintés, jellemzőinek feltárása és egy magánkönyvtárral rendelkezőket támogató mobilapplikáció képernyőterveinek elkészítése volt a lehetséges felhasználók körében végzett felmérések eredményeire alapozottan. A tervek nem pusztán vizuális értékkel bírnak, hanem az elképzelt applikációban elvégezhető folyamatokat és funkcionális lehetőségeket is hordozzák.

¹ Tóth, M. (2011.). A Moly.hu mint virtuális találkozóhely. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 327-338. p.

² Jávorka, B. (2013.). Olvasásmozgalmak a Moly.hu könyves közösségi oldalon. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 4-18. p.

³ Vogl, Á. (2016.). Olvasás és hobbik viszonya a Moly.hu felhasználóinak körében. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 33-45. p.

2. ELMÉLETI KERET

Az elméleti keret három részből áll. Az első a magyar magánkönyvtárak történeti kutatásáról szól, a második a felhasználóközpontú tervezésről és UX-kutatás elméletéről, amelyet a mobilapplikáció tervezés során veszek alapul. Végül a harmadik részben a Moly.hu weboldalt és azzal kapcsolatos tanulmányt mutatom be, mert kutatásom célcsoportját Moly.hu közösség tagjai (a tervezett applikáció esetleges későbbi felhasználói, illetve a kérdőíves minta, és az interjú alanyok) alkotják.

2.1. Magánkönyvtárak történelmi jelentősége Magyarországon

Magyarországi könyvtártörténetünk részeként fontos megemlítenünk és külön figyelmet fordítanunk a magánkönyvtárak jelentőségére. Miért volt fontos a történelem során a magánkönyvtárak befolyása és milyen hatást értek el ezek a változások a különféle társadalmi rétegek körében?

A magánkönyvtárak magán személyek tulajdonában lévő gyűjtemények (könyvtárak), amelyek tükrözik tulajdonosaik érdeklődési körét. Ahogy megjelent az írás és annak fejlődése során az írásoknak a különböző megjelenési formája (agyagtábla, papirusz, papír, könyv stb.), úgy alakult ki ezek gyűjtésére való hajlandóság. Érdeemes kiemelni, hogy a jelentősebb gyűjtések akkor indultak el, amikor az írás elsajátítására és a tudás bővítésre való igény egyre fontosabbá vált. A könyvformátum megjelenését követően a nagyobb példányszámban megjelent könyvek hatással voltak a magyar kulturális életre. Többféle okra vezethető vissza a könyvek elterjedése, amelyekről e fejezetben említést is teszek.

A magánkönyvtárak témájában elvégzett irodalomkutatásom célja, hogy minél jobban megismerjük a magánkönyvtárak helyzetét a 21. században. Érdekel például, hogy mik a befolyásoló tényezők, mi formálja jelentőségüket és szerepüket a mai társadalomban. Ilyen tényezőnek tekinthetjük például ma a technológiai fejlődés hatását, illetve a jelenkori új trendeknek és újításoknak az elterjedését is, mindezek lehetővé teszik a magánkönyvtárak példányainak elektronikus kezelését.

Ebben a fejezetrészen szeretném átfogó jelleggel bemutatni, amit az irodalomkutatásom során tapasztaltam, nevezetesen, hogy a különböző irodalmak, miként mutatják be számunkra a magánkönyvtárak jelentőségét a történelem változása során. Ma már sokféle irodalom érinti e témakört, főleg, amelyek Magyarország könyvtörténetét foglalják össze és tárják fel. Mivel egy elég terjedelmes irodalomról beszélünk, főként összefoglaló jelleggel írom le a

történetiség jegyében, hogy mennyiben befolyásolta hazánk könyvtörténeti fejlődését a különféle magángyűjtemények létezése. Kitérek a magángyűjtemények könyvtárak alakulására tett hatásaira is. A magángyűjtemények formálódásáról alapos, sok szempontra kiterjedő történeti elemzések vannak, többek között kiemelendő Csapodi Csaba, Tóth András, Vértesy Miklós: Magyar Könyvtártörténet⁴ című kötete.

2.1.1. Magánkönyvtárak jelentősége

Magyarországon maga a könyv iránti érdeklődés és igény a 10. század végétől érvényesült, hiszen ez idő tájt kapcsolódott be az európai könyv kultúrához. Az egyház és vallás elterjedésével előteremtve az írás és olvasás oktatásának lehetőségeit. Akkoriban, már tíznél több könyvet is magángyűjteménynek tekintettek, melynek számai a korszak előrehaladtával folyamatos növekedést mutatott. Az egyházi oktatás által sok esetben megjelent a kiutazó tanulók, diákok külföldi egyetemi tanulmányaik által beszerzett könyvek és saját általuk írt tankönyvek hazahozatala is, így jelentősen növekedhetett a könyvek száma Magyarországon (pl.: Könyves Kálmán). Többségében főként az egyházi jellegű könyveket gyűjtötték. Másrészt a különféle vallási rendek (bencések, ferencesek, domonkosok stb.) specifikusan gyűjtött könyvek száma és kolostoraik növekedése az idők folyamán hozott további jelentősebb gyarapodást. Itt befolyásoló tényezőnek tekinthetjük az uralkodói családok váltását is. Az Árpádok helyét felváltották az Anjou ház tagjai, amely több könyvtár esetében pusztulást és későbbi felvirágozást eredményezett. A magángyűjtemények, ekkor még kis létszámban jelentek meg, viszont általuk elkezdődhetett Magyarországon a könyvkultúra fejlődése.

Az ezt követő időszakot három jelentősen nagyobb korszakra osztjuk, melyeket egészében minden szakirodalom esetében kiemelhetünk.⁵

Az első ilyen jelentős korszak a magyarországi humanizmus és a reneszánsz elterjedésének kora volt, mivel hazánkra is nagy hatással volt az akkori szemléletváltás. Érdeemes megemlítenünk e korszakban legjelentősebb gyűjteményeket, mint Mátyás király könyvtárát a Bibliotheca Corviniana és Vitéz János és örököseinek gyűjteményét. Ebben az időszakban még mindig főként egyházi személyek körében terjedt el nagyobb arányban a különféle anyagok gyűjtése, igaz a szemléletváltásnak köszönhetően már a könyvet fontos kulturális értéknek tekintették. Megjelent a Gutenberg féle könyvnyomtatás is, mely egész Európa mellett Magyarországra is hamar eljutott, de nem váltotta fel a kézikönyv másolást.

⁴ Csapodi, C., Tóth, A., & Vértesy, M. (1987). Magyar Könyvtártörténet. Budapest: Gondolat.

⁵ Pogány, G. (2020.). Magánkönyvtárak, gyűjtők, könyvek, vakarékok. Reciti Konferencia (old.: 74-80.). Budapest: Reciti Kiadó.

Lassan változtatta meg a könyves anyagok beszerzésének módját. A későbbiekben nagy hatású befolyásoló tényező volt a török hódoltság kora, ekkoriban főleg a fosztogatások és pusztítások jellemezték a könyves állományok csökkenését és változását.

A második korszak a felvilágosodás időszaka, amikor is a különféle főúri és főpapi könyvtárak jelentek meg. Kiemelten Monok István és Magas Edit „A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1730-ig” című könyvében részletesen bemutatásra kerül, hogy a főúri és főpapi könyvtárak, milyen jelentőséggel rendelkeztek a későbbiekben ismert és feltárt könyv gyűjtemények helyzetét tekintve.⁶ Ezen időszak könyvgyűjtési szokásait, az előbbiekben említett hatalmas pusztítások miatt, a gyűjtők nem csak saját érdekeik miatt tartották szem előtt, hanem a magyar könyv kultúrájának a fenntartását és folyamatos fejlődése okán. A könyveket korlátozott módon tudták beszerezni, de ekkoriban a kapcsolatoknak nagy jelentőséget tanúsítottak (kereskedők, kiadók, aukciós házak stb.). Megjelenik a könyvek megjelölési formái (ex libris, margójegyzetek), amellyel a tulajdonosok megjelölték könyveiket. Irodalmainkból sokféle főúri könyvtárról vannak forrásaink, de mindegyiknek hasonló céljaik voltak a fent említettekkel. Főúri nemesi családok, akik jelentős magángyűjteménnyel rendelkeztek, mint Teleki Sámuel, Ráday Pál, Apponyi Antal György és még sorolhatnánk. Jellemző volt a legtöbb esetben, hogy a kezdeti nemesi gyűjtők körében végrendeleteikben kitértek könyv hagyatékaik elhelyezésére. Sok esetben, ha volt rokonság, akkor a család tagjaikra hagyták rá, de ha ez a lehetőség nem volt biztosítva, akkor különféle egyházi szervezeteknek, iskolai intézményeknek és könyvtáraknak adományozták. A család esetében kérdéses lehetőség volt, hogy tovább gyarapítják-e az állományt vagy anyagi és egyéb okok miatt tovább adományozták vagy esetleg eladták, elajándékozták. A késő 18. századot jellemezte az írók, tudósok könyv iránti igénye, így már nem csak a főpapok és nemesek körében, hanem már a köznapi emberek (polgári értelmiségiek) számára is elérhetővé váltak.

Ismét Vértessy Miklós és szerző társaira hivatkozom, akiknek a megfogalmazásában három csoportra osztották a gyűjtőket az 1800-as évek utáni időszakban: tudósok, professzorok, kutatók (szakkönyvek); bibliofilek (régiségek, ritkaságok); olyan személyek, akik divat szerint és érdeklődési köreik szerint gyűjtöttek.⁷

A harmadik ilyen korszak a 19. század és a 20. század eleje, az első világháborút közrefogva. Itt nem enciklopédikus gyűjtőkör jellemezte az akkori bibliofileket, hanem a

⁶ Monok, I. (1998). III. Magánkönyvtárak. In E. Magas, & I. Monok, A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1730-ig (old.: 98-122. p.). Budapest: Balassi Kiadó.

⁷ (Csapodi, Tóth, & Vértessy, 1987, old.: 304.)

speciális tematikájú bibliotékák (könyvtár görög eredetű latin elnevezése). Ekkoriban olyan jelentőséggel rendelkeztek a magángyűjtemények, hogy alapot biztosítottak a kialakulóban lévő könyvtárak állományának bővítésére. Itt érdemes megemlíteni a ma ismert Országos Széchényi Könyvtár alakulásának kezdeti állapotát, amely nagy részében gróf Széchényi Ferenc gyűjteményéből és további hagyatékokból épült fel. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának helyzete is ilyen jelleggel bírt, mint az OSZK esetében. Gróf Teleki József alapította és családjával gondozta állományának folyamatos gyarapodását és biztosították ritka esetekben a megtekintésének, látogatásának vagy esetlegesen könyv kölcsönzésére való igényt. Ezen időszakot már jelentősebb mennyiségű könyv példány jellemezte. A magánkönyvtárak jelentősége a magyarországi könyvkultúra fenntartása mellett a különféle ma már ismert könyvtárak megalakulásában is nagy szerepet játszottak, ahogy a fentiekben említettek esetében, de emellett a különféle szakkönyvtárak, nemzeti könyvtárak helyzetében is. E tekintetben magához a könyvtáraknak a megalakulásához járultak hozzá.

A korai 20. században főként a második világháború okozta változások is jellemezték a könyvek helyzetét a magyar társadalomban. Erre egy nagyon informatív tanulmány is megjelent, amelyet Aradi Ilona írt a „Magánkönyvtárak pusztulása Pest megyében 1945-1956 között” című tanulmány, ahol igaz nem Magyarország egészét érinti, hanem a Pesten levő nagyobb magángyűjtemények pusztulását mutatja be. A háború miatt sokan menekülésre kényszerültek, így hátra kellett hagyniuk gyűjteményeiket.⁸

2.1.2. A magánkönyvtárak alakulását befolyásoló tényezők

A kutatás során szerzett adatokból következtethetők, hogy pontosabban mik jellemezték a magánkönyvtárak alakulását, másrésztől mik befolyásolták fejlődésüket. Sok esetben a különféle pusztítások és fosztogatások miatt haladt hazánkban lassabban a könyvek nagyobb mértékben való gyűjtése, mivel a legtöbb konfliktus kedvezőtlenül érintette a magyar történelmet. Emellett a különféle irányzatok, mint a humanizmus, a reneszánsz, a felvilágosodás stb., viszont a magyar könyvkultúrára is nagy mértékben okozott változásokat kedvezőbb irányba. Hazánkban jelentős szerepet képviseltek a kereskedők és antikváriumosok⁹, akik minél jobban próbálták segíteni a magángyűjtőket.

⁸ Aradi, I. (2012.). Magánkönyvtárak pusztulása Pest megyében 1945-1956 között. In A. Kiss, K. G. Berényiné, G. Törke, É. Sebestyén, G. Balázs, L. Rőcsei, . . . I. Aradi, Tanulmányok Pest megye múltjából IV. (old.: 204.). Budapest: Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára.

⁹ Makkai, L. (1938.). Könyvek-gyűjtők-könyvtárak. Magyar Könyvszemle, 294 p.

2.1.3. 21. századi jelentőségük

A szakirodalomban viszonylag egységes az az álláspont, hogy ezek a gyűjtemények jelenleg nagymértékben hozzá járulnak történelmünk fennmaradásához és a magyar könyvkultúra fejlődéséhez. Röviden kulturális értékkel rendelkeznek a mai századot tekintve.

Említeném Dr. Tarnóc Márton 2011-es előadását, amelyben a magánkönyvtárak jelentőségét mutatta be, amelyeket a fentiekben én is leírtam, de azért is tartottam fontosnak megemlíteni, mert nagyon átfogó jelleggel ismertette. Megemlíti, hogy napjainkra már nem biztos, hogy minden személyt ugyanaz a gyűjtési kör érdekel. A nyelv változása is közre játszik abban, hogy ma már nem mindenki olvas régi nyelvezetű könyveket. Ma már kiadók a különféle régebbi kiadványokat modern javítással adnak ki, hogy a mai olvasók is megértsék az adott könyv tartalmát. Emellett ma már teljes mértékben a saját érdeklődési kör alapján való gyűjtés jellemzi a gyűjtőket (mások az értékrendek). A legnagyobb szellemi hatásnak tartja Dr. Tarnóc Márton a magángyűjtemények jelentőségét napjainkra is.¹⁰

A különféle hagyatéki összeírásból, kéziratokból, katalógusszerű összeírásokból, jegyzékszerű összeírásokból és még más dokumentumtípusból tudtak a különféle kutatások során az általam felhasznált szakirodalmak szerzői tájékozódni. Monok István egyik tanulmányában részletesen felsorolja milyen iratokból derültek ki a legtöbb adatok a magánkönyvtárak alakulását illetően.¹¹

Összefoglalva lényegében hazánkban az első magánkönyvtárak először a 18. század második felében keletkeztek, alakultak ki és összességében az is elmondható, hogy a magánkönyvtárak Magyarországon az idők során sok változáson mentek keresztül. Változatosak voltak, és a tulajdonosok társadalmi státusza, érdeklődése és nyelvi háttere is meghatározta a gyűjtemények tartalmát.

2.2. Felhasználóközpontú tervezés és UX-kutatás elmélete

2.2.1. Felhasználóközpontú tervezés

„A használhatóság azt jelenti, hogy amennyire az emberileg lehetséges, minden weboldalnak magától értetődőnek, nyilvánvalónak és egyértelműen használhatónak kell lennie.”¹² Az idézett tanulmány átfogó jelleggel mutatja be, miért fontos, hogy egy weboldal

¹⁰ Dr. Tarnóc, M. (2011.. május 4.). A magángyűjtemények jelentősége a 21. században. (M. Dr. Tarnóc , Előadó) Könyvtári Szabadegyetem, Eger, Heves, Magyarország.

¹¹ Monok, I. (2010). A magánkönyvtárak és az olvasás a kora újkorban. Könyv- és sajtótörténeti folyóirat, 143. p.

¹² (Krug, 2008., old.: 21.)

vagy applikáció minél inkább „felhasználóbarát” legyen. Steve Krug utal a platformon lévő megnevezések egyértelmű megfogalmazására és a megjelenésre és könnyen kereshetőségére is.

A felhasználói élmény (User Experience) olyan érzések és ingerek összességét jelenti, melyet a felhasználó egy adott platform esetében érez, lehet az weboldal vagy alkalmazás használata közben. Minél magasabb egy alkalmazás esetében a felhasználói élmény, annál inkább észrevehető, hogy többször fogják használni, rákeresni.¹³ Ezért érdemes, minél nagyobb mértékben törekedni az alkalmazás esetében egy olyan platform létrehozására, amely kiszolgálja a felhasználók igényeit. A felhasználói élmény és a használhatóság nem ugyanazt jelenti, mindkét nézőpont mást helyez előtérbe, bár néhányan egymás szinonímájaként értelmezik. Valójában Steve Krug és Peter Morvill¹⁴ szerint is a felhasználói élmény része a használhatóság.

A felhasználóközpontú tervezés (User Centered Design) alatt, olyan tervezési folyamatot értünk, ami a felhasználók igényeit tartja elsődleges szempontnak. Hangsúlyozza a különféle platformok terén a használhatóság jelentőségét. Fontos, hogy a célközönség számára elégedettséget biztosítson a készítés alatt álló felület.¹⁵

A felhasználói célcsoport megválasztásával kapcsolatban Pásztor Dávid írja, hogy „A design célja, hogy megértsük, amit tervezünk, legyen az akár mobil alkalmazás vagy egy kerti szék – pontosan kik és mire fogják használni, hogyan fog működni a termékünk az emberek kezében.”¹⁶ Írásában részletesen kifejti mennyire fontos egy UX designer számára az, hogy minél jobban megtudja teremteni a felhasználók számára a legalkalmasabb terméket. Emellett Pásztor Dávid is kiemeli a használhatóságnak a jelentőségét is.

Minden tervezési folyamat megkezdése előtt, érdemes kitérnünk arra, hogy milyen preferenciákat tűzünk ki egy alkalmazás létrehozása esetében. Érdemesnek tartom megemlíteni, hogy egy mobilalkalmazás létrehozásának lépései hasonlítanak egy weboldal tervezési folyamatához.

¹³ Gergely, Z., & Révész, E. E. (2021.). Kreatív módszerek a virtuális térben: Felhasználóközpontú tervezés. In A. J. Ambrus, A tudományos eredmények láthatóságának növelése: Megoldások a PTE Egyetemi (old.: 266). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont.

¹⁴ (Herendy, A UX-kutatás elmélete és gyakorlata, 2023., old.: 41.)

¹⁵ Kvaszingerné, P. C. (2013.). A használhatóság és a webergonómia. In P. C. Kvaszingerné, Webdesign (old.: 66.). Eger: Eszterházy Károly Főiskola.

¹⁶ (Pásztor, 2016., old.: 14.)

1. ábra Felhasználóközpontú tervezés folyamata¹⁷

A fenti ábrán láthatók a felhasználóközpontú tervezés folyamat lépései, melyet Kvaszingerné Prantner Csilla a kép alatti címben hivatkozott doktori disszertációjában részletesen ismertet. A *Terv* fázis esetében lényeges a kezdeti célok meghatározása ezután, következik maga a *Kutatás* fázis, amelyben felmérjük a felhasználók igényeit annak érdekében, hogy feltérképezzük az elvárásaikat az alkalmazást illetően. Ezt többféle módszerrel valósíthatjuk meg. Maga az applikáció tervezése csak az előbbi kettő lépést követően kezdhető el a *Tervezés* fázisban, mivel úgy lehet az igényekhez igazodva haladni. Itt már magát a rendszert tervezzük meg, amely után a *Megvalósítás* fázisa következik. A *Megvalósítás* lépésben hozzuk létre a felületet a tervek alapján, az eredményt pedig sikeres *Tesztelés* után a felhasználók számára biztosítunk. Amennyiben a *Tesztelés* során problémák jelentkeznek, akkor újra át kell gondolnunk, esetleg meg kell ismételniünk, a teljes folyamatot, amíg sikeres teszteredményekhez nem jutunk.¹⁸

Jelen munkám a *Tervezés* fázisáig terjed ki, tehát az általam kijelölt könyvgyűjtői célközönség (mely a következő fejezetben bemutatásra kerül) céljának elérését segíthető alkalmazással szemben támasztott igényfelmérést végeztem el valamint egy elképzelt alkalmazás felületét terveztem meg. Magának az applikációnak a fejlesztése (*Megvalósítás* fázis) további munkával járna, s a későbbiekben megvalósítható a tervek alapján, akár általam vagy akár mások által is ezen elkezdett nyomvonalon, akár egy új projekt keretében. A dolgozat adhat egy irányvonalat azzal kapcsolatban tehát, hogy jelenleg a 2024-es években

¹⁷ Az ábra forrása: Kvaszingerné Prantner Csilla: A hagyományos és elektronikus tanulási környezet kombinált alkalmazásainak vizsgálata oktatói portálokon munkája.

¹⁸ Kvaszingerné, P. C. (2019.). Tervezési elvek, modellek és minőségbiztosítási szempontok. In P. C. Kvaszingerné, A hagyományos és elektronikus tanulási környezet kombinált alkalmazásainak vizsgálata oktatói portálokon (old.: 50-51.). Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Doktori Iskola.

mit gondolnak és mit tartanak előnyösnek egy magánkönyvtári gyűjteményt kezelő alkalmazás terén a könyvgyűjteménnyel rendelkező személyek.

2.2.2. Perszóna profilok jelentősége a kutatás során

„A perszónák olyan kitalált karakterek, amelyeket a kutatás alapján hozunk létre – egyfajta szegmentáció eredményeként – annak érdekében, hogy a felhasználói típusokat azonosítani tudjuk. Egy-egy célcsoport esszenciái: összességében igaz rájuk, ami igaz a teljes csoportra, de kellőképpen egyediek is.” (Herendy, A UX-kutatás elmélete és gyakorlata, 2023., old.: 106)

Herendy Csilla nemrégiben megjelent gyakorlati jelleggel bíró könyve ad egy képet arról, milyenek egy felhasználóközpontú kutatás jelentős mozzanatai. Könyvében részletesen ismertette a perszóna profilok hasznosságát, jelentőségét a kutatás és a tervezés során. Saját kutatásom alatt magam is fontosnak tartottam a perszóna profilok létrehozását, emiatt tartom érdemesnek hivatkozni a kötetet. A profilok által jobban megismerhettem a felhasználók igényeit, és tapasztalatait.

A későbbiekben bemutatásra kerülő perszóna profilt kiegészítő módszerként is használok a kutatásom célközönségeként jelölt könyvgyűjtők körében, önként jelentkezők interjúk válaszaiból nyert információk feldolgozásának vizualizációjára, hiszen ez az adatok letisztázása miatt a tervezést jól elősegíti.

2.3. Kutatások a Moly.hu-ról

2.3.1. Rövid bemutatása a Moly.hu weboldalnak

Érdemesnek tartom megemlíteni, hogy a Moly.hu oldalról elsősorban magáról a felületről lehet tájékozódni, illetve a különböző blogolók, Moly.hu-ról kialakított véleményéből. Ugyan nem sok irodalom foglalkozik mélyebben magával a platformmal, de így is utána lehetett nézni, hogy milyen jelentőséggel is bír a magángyűjtők és olvasók számára.

Magát a weboldalt Nagy Bence tipográfus és újságíró hozta létre, annak érdekében, hogy a regisztrált felhasználók tudják kezelni állományaikat és különböző könyves tartalmakhoz könnyen hozzáférhessenek (olvasástámogatás). Emellett az oldal sok más szempontra is törekszik, lényegében elmondható, hogy egy magyar könyves közösségi oldalnak tekinthetjük. Jelenleg az oldalra 385.819 fő van regisztrálva (2024. 04. 22.).

2.3.2. Korábban megjelenő tanulmányok a Moly.hu oldalról

Ha a vonatkozó magyar szakirodalmat tekintjük át, akkor meg kell említenünk három jelentős, információkkal teli írást, melyek egyike Tóth Máté 2011-ben megjelent tanulmánya. Elsőként foglalkozik részletesebben a weboldal ismertetésével és a felhasználói közösség (kérdőív segítségével) demográfiai adatainak elemzésével, olvasni lehet vásárlási és ismerkedési szokásaikról. Tanulmányában a Moly.hu-t (magyar) és a Bokelskere.no (norvég) oldalt vizsgálta meg, melyek kapcsán olvasóközösségüket is felmérte és kérdezte kérdőíves kutatás keretében.

Mindkét oldalt ugyanazon célközönség számára hozták létre 2008-ban és hasonlóan is lettek kialakítva. Más kutatásokkal összevetve arra a következtetésre jutott, hogy elsődlegesen főleg információszerzésre használták a weboldal felületét a kérdőívben résztvevők.¹⁹

Hasonlóképpen vélekedik Jávorka Brigitta tanulmányában, ami azt vizsgálja, hogy milyen hatással vannak a könyves közösségi oldalak az olvasókra és hogy az események és kihívások mennyire befolyásolják a felhasználók olvasási szokásait. Voltak olyan típusú kérdései, melyeket én is felhasználtam összehasonlítási alapként, amelyekről egy külön fejezetben részletezve írok.²⁰

Egy másik nézetet követ Vogl Ádám diplomamunkájában, melynek fő kérdései egyrészt, hogy a Moly.hu felhasználói az oldal adta lehetőségek közül, vagy inkább más, nem könyves közösségi oldalon osztják-e meg olvasási élményeiket, másrészt kimutathatóak-e, hogy más tevékenységek által (hobby) változnak-e olvasási szokásaik. Arra a következtetésre jutott ezzel kapcsolatban, hasonlóan a többi kutatásban leírtakkal, hogy az egyének jelentős részét magasan képzett huszonéves nők képezték, a férfiak kevesebb arányban jelentek meg az oldalakon és a kitöltők között is. Részletesen ismertette az olvasási élmény megosztásával kapcsolatos problémát is, miszerint a kitöltők többsége nem igazán szereti megosztani másokkal ezen élményeit, inkább csak olvasni szeretik a mások által írt posztokat és bejegyzéseket. Emellett ismertette, hogy a különböző médiumok, milyen hatással vannak az olvasási szokásokra, főleg a filmek, videójátékok, hírességek és hobbik tekintetében.²¹

Az utolsó szakirodalom óta (2016), amit az előzőekben említettem, számos változáson ment keresztül a felület, mivel rendszeresen fejlesztik. Új funkciókkal egészült ki, amik közül

¹⁹ Tóth, M. (2011.). A Moly.hu mint virtuális találkozóhely. Tudomány és Műszaki Tájékoztatás, 331. p.

²⁰ Jávorka, B. (2013.). Olvasásmozgalmak a Moly.hu könyves közösségi oldalon. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 7. p.

²¹ Vogl, Á. (2016.). Olvasás és hobbik viszonya a Moly.hu felhasználóinak körében. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 40. p.

a legjobban kiemelendő a mostanában létrehozott *Tanácsadó*. Ez a funkció minden felhasználó számára egy egyedi olvasási tervet készít el különböző adatok alapján, például javaslatot tesz arra, hogy melyik könyvet ajánlott elolvasnia a felhasználónak a saját gyűjteményéből, illetve mit volna érdemes beszereznie. Ezzel a funkcióval kapcsolatban további vélemények derültek ki az interjú során. Érdemes megemlíteni, hogy a *Könyvtárak kapcsolata* funkció előnyeit sajnálatos módon, a mai napig nem használják ki sem a könyvtárak, sem a felhasználók. A *Könyvtárak kapcsolata* egy régebbi funkciónak számít, viszont az interjúkból kiderült, hogy sokan nem is hallottak róla, vagy csak elvétve, de maguk is általánosságban kihasználatlannak ítélték meg.

Összeségében a három kutatási eredményben szerepeltek az oldal által biztosított funkciók kihasználtságának felmérése, melyeket én is megkérdeztem a Moly-felhasználóktól. A *Kutatásom eredményei* című részben ezt bővebben ismertetem. Mivel egy applikáció megtervezésére vállalkoztam, így a funkciók megemlítése mellett, véleményem szerint, fontos az is, hogy mit tart előnyösnek a célközönség az egyes funkciók használata kapcsán.

Azért tartottam a Moly.hu oldal célközönségét a kutatásom célcsoportjaként is jó választásnak, mert a Moly.hu korábban rendelkezett mobilapplikációval, viszont jelenleg már csak a régebbi felhasználók (akik még korábban telepítették az alkalmazást) körében érhető el, az i csak akkor, amennyiben megtartották régi eszközeiket, amire telepítve volt az alkalmazás. Érdekes megemlíteni, hogy az utóbbi egy hónapban a Moly.hu üzemeltetői megosztottak a felhasználókkal „*Mobilapplikáció helyett*” címmel egy olyan lehetőséget, amin keresztül telefonon egy ikon formájában megjelenik a Moly.hu, de magát a weboldalt lehet telefonon keresztül használni. A hordozható eszközök esetében a böngészőn való letöltésen keresztül oldható meg mindez, aminek módja pontosan leírásra került.

3. A KUTATÁS FELÉPÍTÉSE

3.1. Hipotézisek megfogalmazása

A Bevezetésben megfogalmazott érdeklődési köröm és kérdéseim alapján hipotéziseket fogalmaztam meg, amelyek egy része a magánkönyvtárak történeti vonatkozásaira irányulnak, a többi pedig az alkalmazás tervezéséhez kapcsolódnak. Hipotéziseim a következők.

H1: A 21. században egyre jobban elterjedtek a személyi könyvtárak a megkérdezett magángyűjtők legalább 30%-a szerint.

H2: A legtöbb magyarországi közkönyvtár elődje magánkönyvtár volt. Ezen gyűjtemények folyamatosan gyarapítják a könyvtárak állományait.

H3: A magángyűjtők túlnyomó része (legalább 50%-a) ma az e-könyveket is beleszámítja a saját könyvtárának állományába.

H4: A magánkönyvtárral rendelkező személyek igényt tartanak magánkönyvtárak kezelését segítő mobilapplikációra.

Személyes tapasztalatból tudom (mert korábbi Moly.hu mobilapplikációt használtam), hogy egy alkalmazás használata mennyire előnyös a magánkönyvgyűjtők számára. Ebben a kutatásban egyelőre csak egy alkalmazás tervezésére vállalkozom, tehát nem egy működő alkalmazást készítek. Kutatásom tartalma, hogy feltérképezem egy elképzelt mobilapplikációval szemben elvárt igényeket felhasználói szemszögből. Ennek érdekében készítettem el a kérdőívet és írtam össze az interjúkérdéseket. E kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerrel végzett mérések eredményei alapvetően meghatározzák az applikációtervezés folyamatát és eredményét.

3.2. Felhasználóközpontú tervezés folyamata, mint kutatási keret

A kutatás megkezdésekor (*Terv* fázis) tisztáznom kellett a saját követelményeimet és elvárásaimat (specifikáció) az applikációval szemben. Elsődleges szempont, amit fókuszban tartottam, hogy ebben az alkalmazásban a magángyűjtők és könyvbirtokosok könnyen fel tudják vinni könyveik adatait és dokumentumaikat egy saját állományt kezelő modulba. Először a tervezés előtt fontos meghatározni a célközönséget, akiknek készítjük magát az alkalmazást. Figyelemmel kell kísérnünk azt is, hogy milyen céljaink vannak ezzel az alkalmazással, mit szeretnénk megjeleníteni magán a felületen.

Célközönségnek kezdetben a Moly.hu felhasználóit vettem, mivel ezen a felületen sok magángyűjtők van regisztrálva olyanok, akik állandó jelleggel használják a weboldalt. A későbbiek során, ha megvalósult maga az applikáció, akkor reklámozással akár a különböző média felületeken lehet tájékoztatni a többi magángyűjtőt is a lehetőségről. A kutatás során a felhasználóközpontú tervezést tartottam egy jó lehetőségnek arra, hogy minél jobban kihozzuk az alkalmazás terén megjelenő lehetőségeket.

3.3. Kutatási módszerek (kérdőív és interjúk)

Adatgyűjtés során kérdőíves és interjúk módszereket alkalmaztam. A kérdőívet *Google Űrlap* segítségével valósítottam meg és a Moly.hu felhasználói körének küldtem ki kitöltésre. Az volt a cél, hogy felmérjem, hogy a jelenlegi könyvgyűjtők egyrészt milyen könyvtárral rendelkeznek, miket gyűjtenek, vagy esetleg terveznek beszerezni. Másrészt – ezt kiegészítve – a kérdőív végén szereplő nagy egységben jelezhatték a felhasználók, hogy részt kívánnak-e venni egy interjúban, ahol megoszthatják eddigi tapasztalataikat, élményeiket és megfogalmazhatják igényeiket egy lehetséges új applikációval szemben. A dolgozatban később olvasható lesz az új mobilapplikációval szembeni igények összefoglalása.

A kérdőív 32 kérdésből állt, amely 2024. január 9-től március 30-ig volt elérhető. Megosztottam a Moly.hu felületen felül is. A „Karcok” felületén, két „Zónába”, amelyek az „Egyetemista, főszulis molyok” és „Közvélemény - Segítsünk!” csoportja volt. Emellett két specifikusan kérdőív kitöltésére szolgáló Facebook csoportba is közzé lett téve: „Szakdolgozat kérdőív kitöltők” és „Kérdőív Pont/Kérdőív gyűjtemény, kérdőívek és kitöltők” csoportokban, ahol külön kikötéssel csak Moly.hu felhasználói számára volt elérhetővé téve a kérdőív.

3.4. Kutatás célcsoportja

A tervezett mobilapplikáció felhasználói köre potenciálisan a Moly.hu közösség tagjai. Így elsősorban a Moly.hu weboldal felhasználói lettek megjelölve a kutatás célcsoportjaként is. A kérdőívet tehát e közösségben osztottam meg, közülük kerültek ki az interjúalanyok is. Tehát egy szűkebb könyvgyűjtői réteget vizsgáltam meg, akik rendelkeznek bizonyos mennyiségű könyvvel és valamilyen módon rendezik állományukat vagy szeretnék az említett tevékenységet jobban elmélyíteni.

3.5. Mobilapplikáció tervezése

A felhasználóközpontú tervezésből kiindulva lehetőség adódik arra, hogy egy újszerű, a felhasználói igényeknek megfelelő alkalmazást hozzunk létre. Jelenleg nem rendelkezünk sokféle lehetőséggel mobilapplikációk kapcsán. Hazánkban is a külföldi alkalmazások hódítanak nagy mértékben, amelyek legtöbb esetében támogatottak magyar nyelven is.

Így lehetőség nyílik rá, hogy létrehozzunk egy magyar fejlesztésű, teljesen új jellegű szoftvert, amely a magánkönyvgyűjtők számára lenne elsősorban létrehozva, és a későbbiekben további felhasználók számára is biztosítva lenne használata.

4. KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Munkám során kvantitatív adatbegyűjtéshez kérdőíves, kvalitatív adatszerzéshez pedig interjú vizsgálati módszert alkalmaztam. E fejezetben ezek eredményeiről számolok be.

4.1. Kérdőíves adatok elemzése

4.1.1. Demográfiai jellemzők

A korábbi Moly.hu-s kutatásokkal ellentétben arányaiban kevesebb felhasználó töltötte ki a kérdőívet, összesen 102 fő vett részt a kutatásban. A kitöltés önkéntes alapon történt, az eredmények nem tekinthetők reprezentatívnak. A nemek eloszlását tekintve a résztvevők többségében nők voltak (97 fő), ami a kitöltők 95%-át jelenti, a férfiakat tekintve mindösszesen 5-en töltötték ki a kérdőívet. Életkort tekintve főként 25 év alattiak töltötték ki (43 fő), az 53 év felettiek száma 3 fő volt. A legfiatalabb kitöltő 17 éves, a legidősebb pedig 57 éves volt. Külön kérdés volt a lakhatás megjelölése, amely esetében a vármegyére vonatkozott a kérdés, ez amiatt volt fontos, mert látni szerettem volna, milyenek az eloszlások megyék szerint. A legnagyobb arányban Pest megyéből válaszoltak (34 fő; 33%), ezt követte Heves (9 fő; 9%) a többi esetében 7 fő alatti volt a kitöltők száma. Mind a tizenkilenc vármegyéből érkezett válasz. Végzettséget tekintve a legnagyobb arányban a „Felsőfokú (főiskola, egyetem) végzettség – alapidiploma” lehetőséget jelölték meg, pontosan 35 fő. Ezt követte a „Felsőfokú (főiskola, egyetem) végzettség – mesterdiploma” (26 fő) és vele egyenlően az „Érettségi bizonyítvánnyal rendelkezők” (25 fő). A többi válaszlehetőség esetében 7 fő alatti válaszok jelentek meg. Az ötödik kérdést felvezetésként tettem fel, nevezetesen „Milyen szinten tartják a felhasználók aktívnak magukat a Moly.hu weboldalon?”. Ez a kérdés rátekintést enged arra, hogy mennyire érzik a kitöltők aktívnak magukat az oldal adta lehetőségekre kitérve a következő kérdésekre. Öt válaszlehetőség közül választhattak a felhasználók, melyek közül a legtöbb választ az „a) Aktív vagyok, időről időre posztolok vagy értékelek könyveket.” jelölték meg 57 fő (56%), ezt követte a „c) Átlagosan aktív vagyok, néha meglátogatom a weboldalt.” válasz 22 fővel (21%); az „a) Nagyon aktív vagyok, rendszeresen részt veszek a közösségi tevékenységekben és értékeléseket írok.” 15 fő jelölte (15%); a „d) Nem vagyok túl aktív, csak ritkán látogatom meg az oldalt.” 8 fő (8%) és végül az „e) Egyáltalán nem vagyok aktív, csak regisztráltam, de nem használom az oldalt.” válasz lehetőséget nem jelölte be egyik kitöltő se. A válaszokra kapott arányokból kiderült,

hogy a résztvevő tagokra jellemző a nagy mértékű aktivitás és nem csak regisztráltak az oldalra, hanem valamilyen rendszerességgel használják is azt (Mellékletek 3.).

4.1.2. Aktivitás az oldalon

Az első 5 kérdést követően rákérdeztem, hogy az oldalon való aktivitás mellett, milyen rendszerességgel látogatják meg az oldalt. (6. és 7. kérdés). Összességét tekintve a 102 főből 73-an napi szinten használják a felületet. Másrészről, ahogy haladunk hét és havi szinten, úgy egyre alacsonyabb a felhasználók aktivitása a felületen. Arra is rákérdeztem, hogy átlagosan egy nap mennyi időt töltenek el a Moly.hu felhasználói a platformon. Itt napi, heti és havi lebontásban tekintettem át, hogy az oldal tagjai mennyi időt töltenek el a weboldalon. Arányaiban a legtöbb válasz egyenlő mértékben a „1-2 órát naponta” és „1 óránál kevesebbet naponta” (mindkét esetben 29 fő). A többi esetében 11 fő alatti válaszok érkeztek. Így elmondható, hogy a felhasználók többsége napi szinten használja a weboldalt, viszont egy nap csak rövidebb ideig. Erre azért volt fontos rákérdezni, mert ezáltal megtudhatjuk, hogy milyen gyakran használják a felületet, amelyből következtethetünk, hogy mennyire köti le őket.

A nyolcadik kérdésem magára a Moly.hu funkcióinak használatára irányult, kíváncsi voltam, mennyire használják ki az oldal adta lehetőségeket a felhasználók. Ebben az esetben ismét hivatkozom Vogl Ádám kutatási eredményének az egyik kérdésére, amely hasonlóképpen a funkciók kihasználtságát mérte.²² Az ő esetében az oldalon 8 funkció volt elérhető 2016-ban, míg jelenleg a mi esetünkben már bővült ennek a listája (22 funkció). A különféle funkciók használatának gyakoriságát mértem, hogy tisztább képet kapjak, mely funkciókat használják és melyekre nem tartanak igényt. Ezen információk a későbbiek során hasznos lehet az alkalmazás tervezése során. A leggyakrabban kihasznált funkciók, amelyeket intenzíven használnak az *Olvasmánylista*, az *Értékelések*, a *Magánkönyvtár*, a *Kívánságlista*, a *Zónák*. A legkevésbé használt funkciók közé pedig az *Éves terv*, a *Kölcsönkérések*, a *Karcok*, az *Idézetek*, a *Triviák*, a *Polcok*, az *Alkotóiértékelések*, az *Események*, a *Kihívások*, a *Listák*, a *Szavazatok*, az *Észlelések*, a *Linkek*, a *Blogbejegyzések*, az *Ajánlások* és a *Könyvjelzők* voltak. Egyenlő arányban a *Várólistát* jelölték meg. A kitöltőknek többsége főként az állományaik kezelését segítő funkciókat és az érdeklődési köreiknek megfelelő funkciókat használják, míg ritkán a közösségi funkciókat.

²² Vogl, Á. (2016.). Olvasás és hobbik viszonya a Moly.hu felhasználóinak körében. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 37. p.

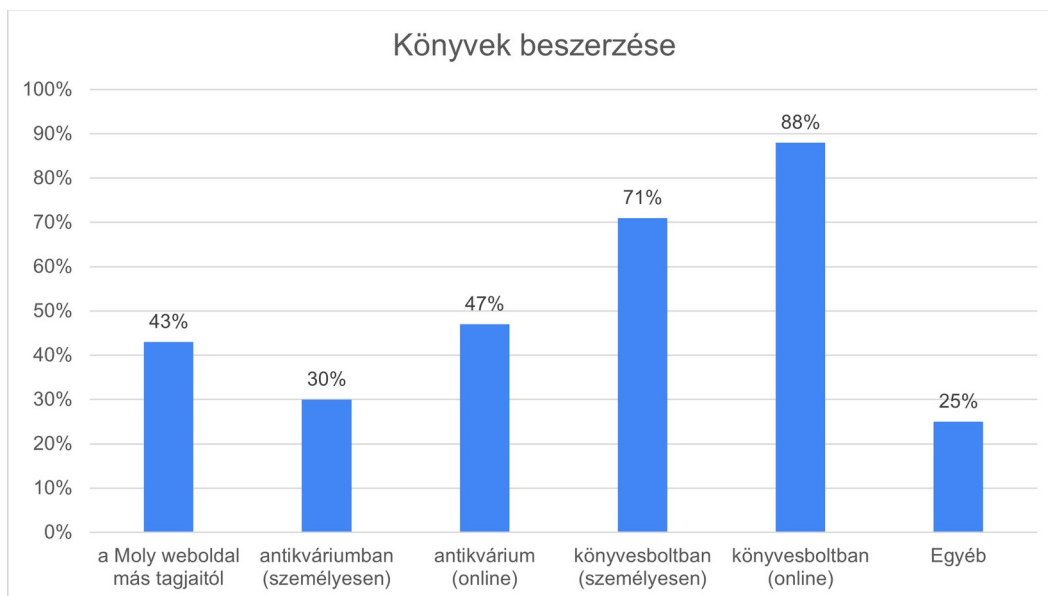
4.1.3. Állomány felmérése, könyvbeszerzés

Ebben a kérdéskörben a kitöltők állományának feltárása volt a célkitűzésem. A felhasználók közt 2009-től kezdve napjainkig minden évben volt olyan, aki regisztrált az oldalra. 2015-ben regisztráltak a legtöbben (17 fő, 17%), de az évek során az előbb említett dátumig növekedett a regisztrált felhasználók aránya, az ezt követő időszakból viszont csökken az arány.

A könyvpéldányok számát tekintve 89 személy esetében 1300-nál kevesebb példánnyal rendelkezik. Az 1300 feletti állománnyal rendelkezők között megfigyelhető, hogy kevés felhasználó rendelkezik magas példányú gyűjteménnyel. Legkevesebb könyvvel rendelkezőnek 10, míg a legnagyobb gyűjteménnyel rendelkező személynek 9000-es dokumentumból álló állománya van.

Külön a gyűjtési szokásaikra is kitértem a kérdőívben. Megkérdeztem, hogy milyen műfajokban gyűjtik a különféle dokumentumaikat és azt is, hogy milyen kiadványokkal rendelkezik. Minden általam felsorolt műfaj esetében azok a műfajok, amelyekkel rendelkezik és amelyekkel gyarapítják az állományaikat kisebb eltérésben hasonlóságot mutat, mely azt jelenti, hogy olyan műfajú könyveket szereznek be, amilyenekkel rendelkezik. Ezt követően a 12 és 13-as kérdések további műfajok felsorolását kérte (nem kötelező kérdésként), ha az előzőben nem szerepelt olyan műfaj, amely érintette a felhasználó gyűjtéseit (42 és 35 fő töltötte ki külön-külön). Kiadvány típusok esetében a felhasználók 45% e-könyvvel, 51% könyvvel, 31% magazinnal és 24% újsággal rendelkezik. Ehhez mérten, ugyanezen típusok esetében kisebb százalékos csökkenéssel, de ugyanazon arányok mellett bővítik vagy terveznek bővíteni. Ebben az esetben is megjelennek továbbiakban felsorolható típusok is.

A 17. kérdésre érkezett válaszok azt mutatják (2. ábra), hogy a Moly.hu felhasználók milyen módokon szerzik be könyveiket. A technológia fejlődése miatt egyre nagyobb mértékben az online vásárlást választják a legtöbb esetben, de érdekes eredményt mutatott a vizsgálat, miszerint az oldalon belüli Moly.hu tagok egymás közötti vásárlása is magas százalékat mutat (43%), ami ebben az esetben azt jelenti, hogy lehet igény egy ilyen funkcióra.

2. ábra Beszerzési módok könyvgyűjtés terén

A könyvek cserélhetőségének lehetősége a felhasználók között a „10 és kevesebb alkalom” választ 95 fő jelölte meg, de a „tíz alkalom felett” kevesebb, mint 7 fő cserélt könyvet, a vásárlás esetében is hasonló eredmény született. A 20. kérdésben a többi felhasználó megbízhatóságáról kérdeztem a kitöltőket, nevezetesen, hogy vásárlásaik, cseréik alkalmával mennyire tartották megbízhatónak az eladót. Senki sem tartotta megbízhatatlannak vagy kétségesnek az eladókat korábbi tapasztalataik alapján, viszont a közepes értékeléstől kezdve a „teljes mértékben megbízható”-ig lehetőséget sokan választották, így megállapítható, hogy a felhasználók többsége megbízhatónak találja a többi felhasználót.

4.1.4. Vélemények

Ebben a kérdéskörben, a felhasználók véleményeire kérdeztem rá, érdekelt, mit gondolnak a személyi könyvtárak elterjedéséről, a katalógus vezetésről, e-könyvek helyzetéről és hogy van-e igényük egy gyűjteménykezelő alkalmazásra. A személyi könyvtárak elterjedéséről alkotott véleményeik erősen megoszlanak. Vannak olyanok, akik szerint digitalizáció hatására jelentős mértékben terjednek el, illetve a különböző népszerűsítési módok hatására (közösségi média). Ezzel kapcsolatban 27 fő igennel, 19 fő nemmel válaszolt, és voltak olyan személyek is, akik nem tudtak véleményt írni (56 fő). Összesen 46 fő írta le véleményét. „Egy magángyűjtő beleszámítja az e-könyveket gyűjteményébe” volt a következő kérdés, amelyre a legnagyobb arányban igen (48 fő) volt a válasz. Ebben az esetben 49 fő írt szöveges választ is. A legtöbb esetben az e-könyvek fizikai

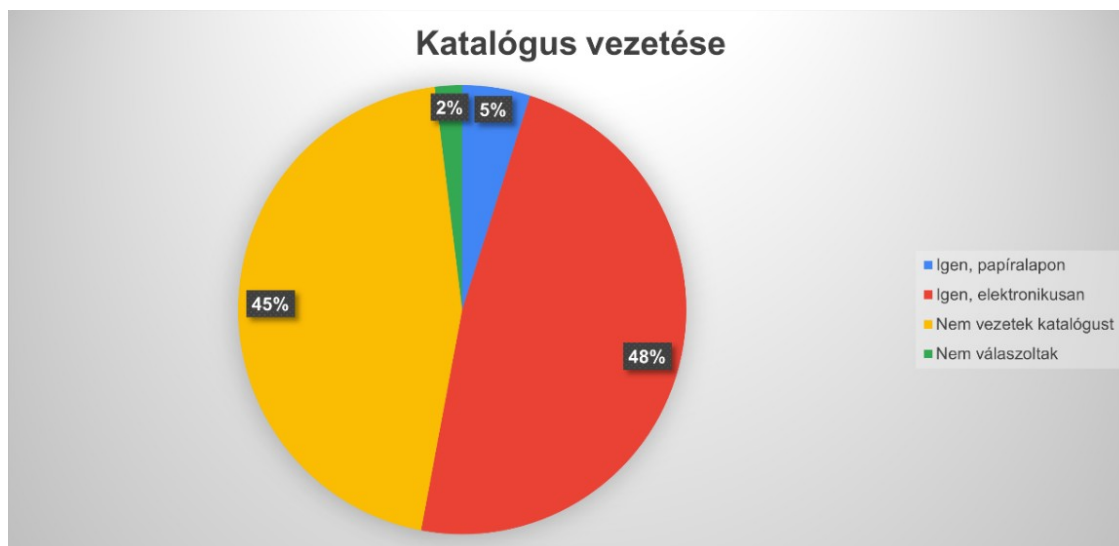
meglétével kapcsolatban írták le nézeteiket, valaki bele számítja, de csak azt amelyikért fizetett is és van olyan is, aki nem.

A következő ábrán egy olyan kérdéssel kapcsolatos eloszlás látható, amire nagyon kíváncsi voltam: a kérdezett felhasználók, hogyan vélekednek arról, hogy a magánkönyvtárral rendelkező személyek igényt tartanak-e magánkönyvtáruk kezelését segítő applikációra. A diagrammon megjelenő adatok azt mutatják, hogy a kitöltők 47%-a úgy véli, hogy lenne a magángyűjtőknek igénye ilyen felületre. Bővebben 23 fő írt szöveges véleményt is. Néhányan a korosztálybeli különbségekre hivatkoznak, miszerint maga az alkalmazás inkább csak a fiatalokat ragadná meg. Sokan meg vannak elégedve a jelenleg használt platformokkal (pl.: Moly.hu vagy Excel), de vannak olyanok is, akik úgy gondolják, hogy lenne rá igény.

3. ábra Általános vélemény egy alkalmazás használatára

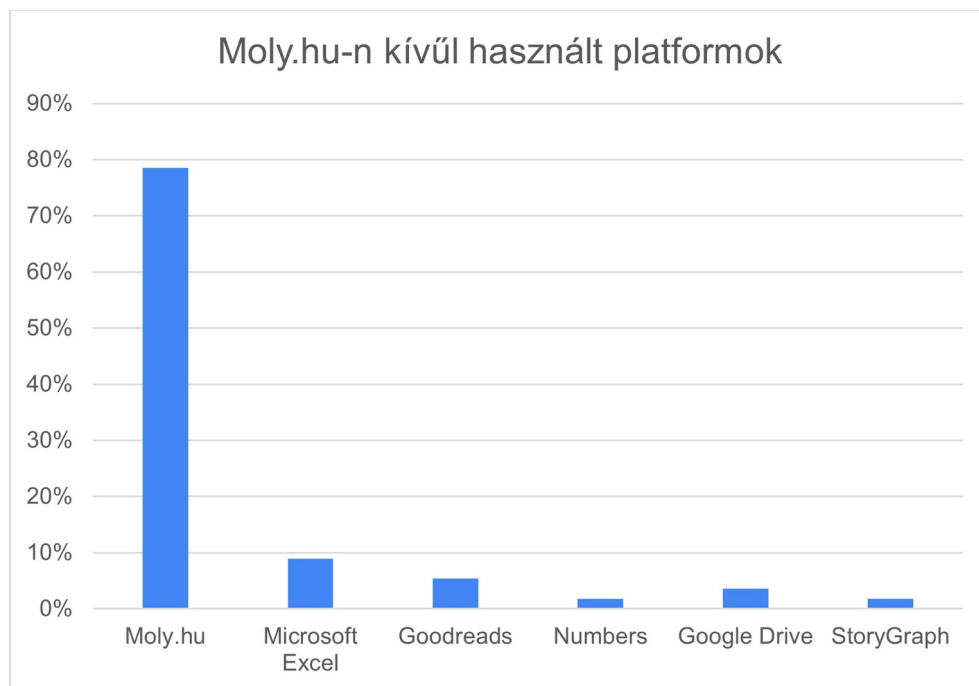
A 27. kérdés esetében a katalógus szerepére tértem ki, érdekelt, hogy napjainkban készítenek-e vagy alap sablon alapján használnak-e katalógust a kérdőív kitöltői. Régen nagy jelentőséggel bírtak a katalógusok a magángyűjtők számára a példányok könnyebb visszakereshetősége miatt. Ahogy a következő ábrán látszik a résztvevők közül 2-en nem válaszoltak, 46 jelezte, hogy nem vezet katalógust. A másik két válaszlehetőség közül az „Igen, elektronikusan” vezeti katalógusát válaszra jött több visszajelzés (49 fő), mint az „Igen, papíralapon” esetében (46 fő). Itt is szerepet játszhat, hogy míg a papírokat nem tudjuk folyton magunkkal vinni, az elektronikus felületen a katalógus könnyen használható. Az említett könnyebb kereshetőség is lehet ilyen szempont.

4. ábra Katalógus használatának módjai a felhasználók körében

4.1.5. Különböző felületek használata

A kitöltők körében 48 fő (47%) használ mobilapplikációt, szoftvert, weboldalt gyűjteményük kezelésére. Az ezt követő kérdésben szöveges válaszként olyan általuk használt platformokat sorolhattak fel, amelyek segítik őket állományuk rendezésében. Vannak olyan személyek is, akik egyszerre több felületet használnak. A Moly.hu mellett felsorolásként az alábbiakat írták le: *Microsoft Exel*, *Goodreads*, *Numbers*, *Google Drive* és *StoryGraph*. Ahogy a „A kutatásra kijelölt célközönség bemutatása” című fejezetben is említésre került, a Moly.hu régi felhasználói körében még jelen lehet a weboldal applikációs megjelenítése régebbi eszközeiken, ezért is írhatták sokan a Moly.hu-t (44 fő, 79%), az is lehet, hogy ők a weblapon keresztül tartják nyilván könyveiket. A többi esetében 5 fő vagy annál kevesebben jelölte meg. Kutatásomban ezekkel az információkkal felmérhetjük, milyen más platformokat használnak a kérdezett felhasználók. Jelen esetben nem említenek olyan sokféle platformot, ami magában teljesítené igényeiket. Konkurenciaelemzés szempontjából is hasznos információ mindez. Az eredmények alapján arra következtetnek, hogy indokolt lehet egy Moly.hu weboldalhoz tartozó alkalmazás létrehozása.

5. ábra Gyűjtemény kezelésre használt platformok

A kérdőívben külön kérdésben rákérdeztem arra, hogy érdekelné-e őket, ha lenne egy mobilapplikáció, amely segíti a magánkönyvtáraik kezelését. Ebben az esetben a kitöltők 47 fő (46%) igennel válaszolt, míg 55 fő (54%) nemmel. A két válaszadás százaléka között nincs nagy eltérés, tehát elmondható, hogy van igény mobilapplikációra.

4.1.6. Interjúvaló részvétel

A 102 kitöltő közül tízen jeleztek vissza, hogy részt szeretnének venni az interjúban, ahol elmondhatták véleményüket, megoszthatták tapasztalataikat és elmondhatták, milyen igényeik lennének egy gyűjteménykezelő alkalmazás kapcsán. A tényleges interjú végül hat személy vett részt. Az interjúkat külön-külön készítettem az egyes személyekkel. A következő alfejezetben az interjú által szerzett adatok és információk kerülnek bemutatásra. Összességét tekintve a kérdőívek kiértékelésénél kapott eredmények azt mutatják, hogy a kitöltők fontosnak tartják egy mobilapplikáció létrejöttét. A kitöltők 46 %-a gondolja úgy, hogy érdemes lenne egy ilyen mobilapplikáció megalkotása. Az eredmény alapján tehát elmondható, hogy nem zárkoznak el a felhasználók egy ilyen alkalmazás létrejöttétől.

4.2. Az interjúk során keletkezett adatok elemzése

A terveim megalapozása érdekében feltettem tehát azt a kérdést a kérdőív kitöltőinek, hogy részt vennének-e egy interjún, amiben felmérjük, hogy milyen igényeik lennének, egy esetleges magánkönyvállomány kezelését segítő alkalmazás kapcsán. A kérdőívben megkérdezett személyek közül a 6 résztvevő részletesen beszámolt tapasztalatairól, elképzeléseiről és igényeiről egy a céljaikat kiszolgáló alkalmazás kapcsán.

Minden felhasználónak, akik jelezték a részvételt és megadták elérhetőségüket, kiküldtem egy tájékoztató email-t, melyben leírtam, hogy az interjú online módon, a Zoom felületén fog történni és a kiküldött napok közül választva vagy megegyezés alapján lehetett véglegesíteni időpontot az interjú lebonyolítására. Tájékoztattam az interjúalanyokat, hogy az egész konzultáció alatt hangfelvételes rögzítésre kerül sor, amibe mind a hat személy beleegyezett. A kamera használatát nem tettem kötelezővé, de így is csak egy személy jelezte felém, hogy kamera nélkül szeretne részt venni. A jó légkör megteremtése érdekében fontos figyelni az interjún résztvevő alanyok közérzetére is, illetve maguknak a kérdéseknek sem szabad konkretizáló hatásúaknak lenniük, inkább beszélgetés formájára javasolt törekedni.

Az interjúk két napra lettek időzítve a 2024.03.16. és 17. napokra (hétvége). A konzultációk elején, rövid bemutatkozás és kutatásom rövid felvázolása után az alanyoktól kértem egy rövidebb bemutatkozást és csak ezt követően tettem fel kérdéseimet.

Egy előre elkészített 28 tételből álló kérdéssort állítottam össze. Magát a kérdéssort fő témák köré csoportosítva alkottam meg:

- Leírás;
- Igények;
- Problémák;
- Kinézet.

Ezeket a csoportokat az egyik általam létrehozott perszóna profilon szeretném bemutatni, mely az alábbi ábrán megtekinthető. A perszóna gyakorlatilag egy felhasználói típust jelent, ami több interjúalany elmondásainak közös igényeit fogalmazza meg.

6. ábra Felhasználói profil: az interjúk során nyert információk alapján létrehozott egyik típus

A „Leírás” részben a felhasználó bemutatása látható, amelyben általános információk vannak feltüntetve a résztvevőkről. Ez azért is fontos, mert így körvonalazódik, az adott alany személye és így könnyebb elképzelni a tervezés és fejlesztés során a célcsoportunk egyik felhasználói típusát. Az interjúk során az interjú alanyairól kiderült, hogy a húsz és harminc év közötti korosztályt képviselik és többféle szerepkörben jelennek meg. Voltak köztük diákok, tanárok és egy művészettörténész. Így aránylag ennek a korosztálynak sikerült felmérni egy mobilapplikáció iránti igényét. Ebből a szempontból az következik, hogy a húsz évnél fiatalabbak és harminc év feletiek esetében nem valósulhatott meg az igények felmérése, csak egy szűkebb réteget tudtam megvizsgálni.

Ezt követően az „Igények” rész keretében tettem fel a felhasználóknak, azon kérdéseimet, melyekből megtudhatjuk milyen igényeik vannak egy alkalmazás kapcsán, illetve eddigi tapasztalataikat is megoszthatták, akár a célhoz hasonló alkalmazásokról. Ehhez szorosan kapcsolódott a „Problémák” felismerését tekintő csoport kérdései is, ahol érdekesnek találtam, hogy milyen problémákat szeretnének megoldani az alkalmazáson belül. Végül a „Kinézet” rész kérdései esetében kitértem magára az alkalmazás dizájnására. A felhasználók többsége nem tartotta lényeges szempontnak az alkalmazás megjelenését, inkább a funkcionalitásra helyezték a hangsúlyt.

Érdemes kiemelni, hogy a felhasználók között, sok tekintetben adódtak hasonlóságok az igényekkel kapcsolatban. A felületet tekintve azt fogalmazták meg, hogy legyen minél

átláthatóbb, visszafogott, egyszerű és színhasználatát tekintve legyen egységes. Kiemelték, hogy a különböző telefonokon (IOS, Android) egyaránt elérhető legyen az applikáció és egy fix vagy hozzá kapcsolható adatbázissal rendelkezzen. Jelezték azt is igényként, hogy a főbb funkciók esetében, ne adódjanak problémák és hogy jól áttekinthető legyen és működése jól kivitelezett. Megjelent a profil szerkeszthetőségének igénye, az egyéni beállítások kezelésére és az értesítések megfelelő kereshetőségének a biztosítására (előzmények) való elvárás. Meglepően sokan hasonlították össze a Moly.hu weboldal jelenlegi funkcióit a saját igényeikkel. Hasznosnak tartják az ott megjelenő közösségi funkciók meglétét, főleg a külön csevegésre szánt funkciót, de nem olyan esetben, mint például a Messenger, hanem szeretnék, ha ezek a beszélgetési lehetőségek tematikusan jelennének meg (tematikusan felépített csoportok „Zónák”). Minden válaszadónál megjelenik az az igény, hogy a különféle értékelési lehetőségek megjelenjenek szövegesen vagy csillagozottan, emellett az idézet írás lehetőségét is fontosnak tartják. Arányaiban a rendszerező funkciókat tekintették a legfontosabbnak a résztvevők (*Magánkönyvtár, Kívánságlista, Várólista, Olvasmánylista* stb.)

A különféle igények mellett, minden felhasználó esetében jelentek meg újdonságok, amelyeket más felhasználók nem mondtak, de számunkra hasznos információk lehetnek a későbbi kutatások esetében. Említésre került olyan kérés, hogy összevetéseket tudjanak készíteni a felhasználók könyvekről és filmekről. Igény van kibeszélő szobák létrehozására érdeklődési köreiknek megfelelően vagy adott témában. Felmerült maga a könyvek borítójának cserélhetősége is, vagy olyan méretben való feltöltése, hogy kinyomtatva védőborítóként is alkalmazható legyen. Ezt olyan szempontból gondolják jelentősnek, mert vannak olyan példányok, amelyek tartalmukat tekintve nagyon jók, viszont nem ad jó benyomást számukra azok megjelenése, külalakja. A versenyzésre való igény is kisebb arányban megjelenik olyan esetekben, hogy mindenképpen szeretnének látni különféle kihívásokat az új felületen, ezeknek a kihívásoknak a határidejét akár importálni is lehetne naptárba. Külön kiemelték, hogy akár ösztönző is lehet a többi felhasználó számára ez a funkció. Volt olyan személy, aki a reklámok miatt, mindenképpen örülne olyan funkciónak, hogy elérhető legyen akár ingyenesen (minimális reklámmal) vagy előfizetéssel (reklámmentesen) az applikáció. Az értesítések visszakereshetőségét minden felhasználó fontosnak tartja, mivel példának a Moly.hu „*Friss*”-ét említették, amely esetében nem megoldható ezeknek az újbóli megtekintése. Kinézetét tekintve, mint más platform esetében is a világos és a sötét téma megváltoztatását is előnyösnek vélik. A hangalapú keresés funkciója is megjelent, amolyan felvetésként, amit inkább a későbbi fejlesztéseknél képzelnek el. Volt olyan felhasználó, aki kifejezetten szereti a Moly.hu „*Spoiler*”-es beállítását, amit

mindenképpen szeretne látni az alkalmazásban. Igényként jelent meg az is, hogyha egy olyan véleménnyel találkozunk, amely a történet jelentős jeleneteit írja le, akkor ki lehessen takarni, hogy mások számára ne árulják el a cselekmény fontos részeit.

Amit még érdemes megemlíteni, hogy jó funkciónak tartanak azt is, hogy ha rákeresnek egy szerzőre, akkor megjelenik az adatlapja és a szerző könyveinél jelezve lenne valamilyen formában az, hogy a felhasználónak melyik példány van már meg és még mit kellene beszereznie.

A perszóna profilok készítése során kettő felhasználói típust különítettem el a kapott eredmények által. Olyan felhasználói csoport az egyik, akiket ténylegesen csak a gyűjteményük kezelését és rendszerezését segítő alkalmazás érdekel a közösségi funkciók háttérbe kerülésével, a másik pedig azok csoportja, akik a gyűjteménykezelő funkciók mellett kiemelnék a közösségi funkciók lehetőségeit és minél jobb kihasználtságát.

Érdekes volt és jó módszernek tartottam felvetni különféle opciókat az interjúalanyok körében, mert így tudtak segíteni eldöntendő kérdésekben is a felülettel kapcsolatban. Az applikációval kapcsolatosan az első lehetőséget találták előnyösnek, mivel a Moly.hu már rendelkezik egy felépített és aktívan fejlesztett adatbázissal és rengeteg (az interjú alanyok számára) kedvező funkció érhető el rajta keresztül. Megjegyzésként jelezték, hogy a többi lehetőséget sem zárnák ki.

Az interjúk után minden felhasználó számára elkészültek az egyedinek számító egyéni összefoglalók, amelyeket egyénileg ki is küldtem az interjúk résztvevőinek, ezzel maguk is megtekinthetik a kapott eredményeket és számukra is biztosíthat hasznos adatokat. Valamint elkészítettem a diákok interjúiból összegzett eredmények alapján az alanyok együttes igényeit egy persona profilban (felhasználói személy), amihez írtam user stories-t (felhasználói történeteket) és scenáriókat (forgatókönyvet) is.

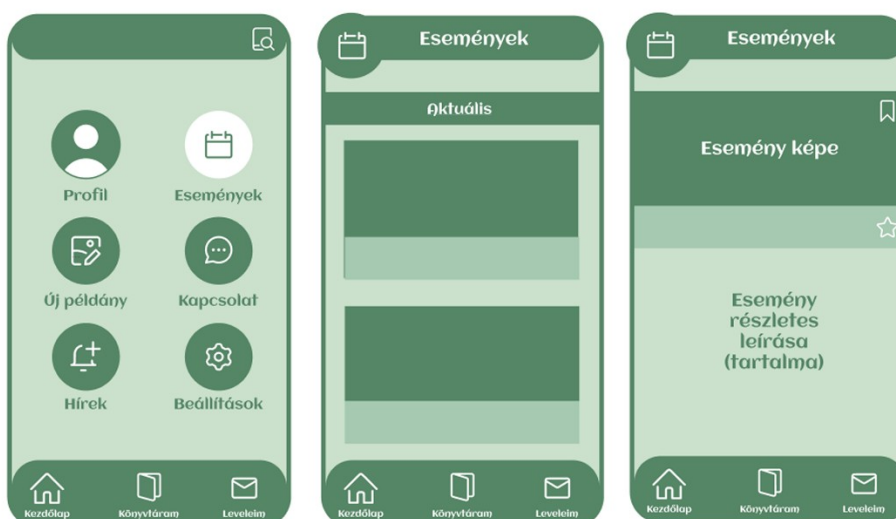
Az interjú fő célja tehát az új mobilapplikációval szembeni igények felmérése volt. Összességét tekintve, az interjúból származó eredmények azt mutatják, hogy a felhasználók együttesen – és ez külön a diákok igényeire is igaz – egy jól felépített könyvgyűjteménykezelő rendszert várnak el a mobilapplikációval kapcsolatban. Kiderült számomra az is, hogy az alapfunkciókat igénylik leginkább az applikációban. Kiemelik azt is, hogy nem fontos számukra, hogy sok funkció legyen, viszont azok jól működjenek és átláthatóak legyenek.

5. A MOBILAPPLIKÁCIÓ KÉPERNYŐTERVEI

A dolgozatban korábban bemutatott kutatási eredményekre alapozva az alábbi mobilapplikáció terveket hoztam létre. Olyan alaposan és pontosan igyekeztem a terveket elkészíteni, hogy azok alapján egy programozó könnyen meg tudja valósítani. A következő két ábrán láthatóak ezeknek a terveknek a vázlatai. A 7. ábrán a bejelentkezés és a regisztráció folyamata és képernyőképei láthatók. A 8. ábrán pedig a *Kezdőlap*, az *Események* modul kiválasztása és ennek a modulnak a megjelenése látható.

7. ábra Bejelentkezés és regisztráció felülete

8. ábra A Kezdőlap és az események modul szerkezete

Érdemes a felhasználók által megszokott területeket használni a navigációra, ami a mobilapplikációk esetében elsősorban az alsó sáv. Az egész felülettel kapcsolatban igaz, hogy nem jó, ha folyamatosan gondolkodásra „kényszerítjük” őket. Tehát olyan felületet kell létrehozni, amiben minden egyértelmű és gyorsan, egyszerűen használható. Ha a felület nem ilyen, azaz nem jó a használhatósága, akkor könnyen előfordulhat, hogy váltanak egy konkurens applikációra – ez általánosságban igaz, ilyen magángyűjtemény gondozását segítő applikáció nem sok létezik, ahogyan már a dolgozatban korábban is ez leírásra került. Ehhez szükséges, hogy a következő összetevőkre feltétlenül ügyeljünk: grafika, felület funkcióinak a megjelenése, navigáció, szóhasználat.

6. A KUTATÁS LEHETSÉGES TOVÁBBI IRÁNYAI

A fentiekben bemutatott 5. ábráról kiderül, hogy milyen konkurens platformokat használnak a felhasználók; elmondható, hogy nincs olyan nagy verseny ezen a téren, így az alkalmazás, amit terveztem sok szempontból lehet újszerű.

Tervezem az applikáció fejlesztését is. Amikor már kész lesz egy korai verziója az alkalmazásnak, akkor online fókuszcsoportos (2-6 fővel) interjút lehetne készíteni a felhasználókkal a tapasztalataikat illetően. Velük teszteltetném az applikáció egyes moduljait. Fókuszcsoportos interjút többször is lehetne készíteni a felhasználókkal a javítások, újítások kapcsán. Amennyiben a felület a tervek alapján elkészülne, akkor a vizsgálati típust kellene jól megválasztani a továbbiakban. Az egyik legjobban kedvelt módszer a használhatósági vizsgálat, véleményem szerint ezzel lehetne folytatni a kutatást. Ennek során a felhasználókat megkérjük, hogy egy egyszerű feladatokról álló feladatsort végezzenek el az applikációban. Ennek során megfigyelhetjük, hogy mennyire hatékonyan és mekkora elégedettséggel tudják elvégezni az adott feladatokat. Ezt hangosan is megoszthatják velünk (thinking aloud technika), amit érdemes feljegyeznünk. Még az applikáció készítése közben hasznos volna alkalmazni a tekintetkövetéses módszert, amely nagyobb létszámmal is végrehajtható a végleges tesztelés folyamán.

Érdemes a további kutatások során is minden folyamatba aktívan bevonni a felhasználókat. Ebbe a kutatásba csak a szűkebb Moly.hu felhasználói vettek részt, akár más olyan személyeket is bele lehet vonni, akik igaz nem regisztráltak az előbb említett oldalra, de szeretnék megismerni egy esetlegesen létrejövő gyűjtemény kezelő alkalmazást.

Az alkalmazás tekintetében felmerülhet, olyan lehetőség, hogy a megvalósult szoftvert a Moly.hu-tól független applikációként alkalmazzunk vagy különböző adatbázisok társításával. Ezekről a lehetőségekről a további kutatások közben kapnánk teljes képet. A kutatások előrehaladtával, amikor az alkalmazás a tesztelés folyamatába érkezik, akkor a Moly.hu-nak a szerkesztősege számára akár bemutatására is alkalmassá válhat a felület.

Remélem a továbbiakban folytatni tudom munkámat és talállok társakat a terveim megvalósításához.

7. ÖSSZEGZÉS

A magánkönyvtárak történelem során betöltött szerepe nagyban megalapozta könyvtártörténetünket. A különféle gyűjtemények napjainkra olyan kulturális értéket képviselnek, amelyek színesítik a magyar kultúrát. A kutatásom által átláthatóvá vált számomra jelentőségük az idő során. Kiderült, hogy a megkérdezett magángyűjtők 26%-a gondolja úgy, hogy elterjedőben vannak a magánkönyvtárak a 21. században, még ha nem is magas százalék vélekedik így, mindenképpen pozitívnak ítélem azt, hogy vannak a kitöltők között, akik ezt gondolják, valószínűleg ők azok, akik rendszeresen gyarapítják könyveik számát. A kapott százalékos eredménnyel az első hipotézis (H1) nem nyert igazolást, bár az eredmények közelítenek a hipotézisben remélt százaléértékhez (30%). Szorosan ide kapcsolódik, hogy a kitöltők megemlítik, hogy a könyvtárak szerepének a növekedése is befolyásolja a gyűjtemények elterjedését. A gyűjtők könyvtárakból is be tudják szerezni az általuk keresett példányokat, az újfajta, internetnek köszönhető reklámozás is hatással van gyűjtési szokásokra. Egyre többféleképpen népszerűsítik a könyveket ma, olvasási kampányokat szerveznek, az internetet használják a könyvek reklámozására. A legtöbb esetben a közösségi média felületeken értesülnek a lehetőségekről az olvasók. Az új típusú kiadványok megjelenése szintén befolyásolja a könyvek gyűjtésére való igényt.

Az irodalomkutatás és -feldolgozás segítségével beleláthattunk, hogy a közkönyvtárak történetében milyen jelentőséggel rendelkeztek a magánkönyvtárak. Nem minden könyvtár kialakulásában játszottak szerepet, de a legismertebbek kapcsán nagy mértékben okoztak változásokat. Napjainkra is jellemző, hogy a nagyobb könyvtárak számára, még mindig adományoznak magángyűjteményeket. Ma már főleg a gyarapítás szerepét töltik be a könyvtárak esetében. Az irodalomkutatás alapján a nagyobb könyvtárak kapcsán a második hipotézis (H2) igazolást nyert.

A kérdőíves vizsgálatomból kiderült, hogy a kitöltők mit gondolnak az e-könyvek helyzetéről magánkönyvtárak rendszerezését illetően. A kérdőívet kitöltők 47%-a számítja bele a saját állományába az e-könyveket. Kijelenthetjük tehát, hogy e tekintetben, nem teljesült a harmadik hipotézis, miszerint túlnyomórészt beleszámítják az e-könyveket a saját magángyűjteményükbe a megkérdezettek. Tehát kijelenthetjük, hogy a gyűjtők közül sokan nem tartják jelentősnek az e-könyvek felvitelét állományukba.

Észrevehető, hogy a felhasználók nagy mértékben a gyűjtemény rendszerezésére szeretnének fókuszálni az alkalmazáson belül. Nem zavarná őket a közösségi funkciók megléte az applikációban, viszont abban az esetben alkalmaznák őket, ha ezek a modulok jól

fel lennének építve és könnyen kezelhetők volnának. Az interjúk alapján a korábban felvázolt terveim változtak, új lehetőségek jöttek létre a kutatás során. Megismerhettem jelenlegi Moly.hu felhasználók különféle igényeit és problémáit, amiket további vizsgálatokat követve alkalmazni is lehetett a tervezés folyamatában. A kutatás kitért arra is, hogy milyen mobilapplikációval lehetne támogatni az olyan magángyűjtőket, akik szeretnék magánkönyvtáraikat elektronikusan rendszerezni egy mobilapplikáció segítségével. Erre szolgált az elindított kérdőív és interjú. Végeredményül az applikáció kezdetleges tervezését illetően hat fő modult vázoltam fel az applikáció kezdőlapján belül: *Profil, Hírek, Események, Kapcsolat, Beállítások és Új példány*.

A kutatási eredményekből kiderült, hogy van igény egy magángyűjtőket támogató alkalmazásra (esetünkben mobilapplikációra), ahogyan megtudtuk azt is, hogy milyen igényeket tartanak előtérben a magánkönyvgyűjtők állományaik rendszerezését illetően. Összefoglalva azon hipotézisem, amelyet a mobilapplikáció kapcsán állítottam fel, beigazolódott, hiszen a kitöltők 47%-a vélekedik úgy, hogy van igény egy magánkönyvtárak kezelését segítő alkalmazásra. A kutatásom megerősített abban, hogy érdemes továbbiakban folytatni munkámat és érdemes törekednem az alkalmazás megvalósítására.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- Aradi, I. (2012.). Magánkönyvtárak pusztulása Pest megyében 1945-1956 között. In A. Kiss, K. G. Berényiné, G. Törke, É. Sebestyén, G. Balázs, L. Rőcsei, . . . I. Aradi, *Tanulmányok Pest megye múltjából IV.* (old.: 187-206.). Budapest: Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára.
- Aradi, I. (2012.). Magánkönyvtárak pusztulása Pest megyében 1945-1956 között. In A. Kiss, K. G. Berényiné, G. Törke, É. Sebestyén, G. Balázs, L. Rőcsei, . . . I. Aradi, *Tanulmányok Pest megye múltjából IV.* (old.: 204. p.). Budapest: Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára.
- Csapodi, C., Tóth, A., & Vértesy, M. (1987). *Magyar Könyvtártörténet.* Budapest: Gondolat.
- Dr. Tarnóc, M. (2011.. május 4.). *A magángyűjtemények jelentősége a 21. században**.* (M. Dr. Tarnóc , Előadó) Könyvtári Szabadegyetem, Eger, Heves, Magyarország.
- Fábri, G., & Szabó, A. (2017). *Új média használat, online kommunikáció.*
- Gergely, Z., & Révész, E. E. (2021.). Kreatív módszerek a virtuális térben : Felhasználóközpontú tervezés. In A. J. Ambrus, *A tudományos eredmények láthatóságának növelése : Megoldások a PTE Egyetemi* (old.: 262-296.). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont.
- Gergely, Z., & Révész, E. E. (2021.). Kreatív módszerek a virtuális térben : Felhasználóközpontú tervezés. In A. J. Ambrus, *A tudományos eredmények láthatóságának növelése : Megoldások a PTE Egyetemi* (old.: 266. p.). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont.
- Granasztói, O. (2020.). Európai könyvterjesztési hálózatok, német kereskedők, magyarországi. *Reciti Konferencia* (old.: 35-43.). Budapest: Reciti Kiadó.
- Hegyí, Á. (2020). Hogyan lesz magánkönyvtárból közösségi könyvtár?: Példák két délvidéki református egyházmegye lelkészi könyvtáira a 18–19. század fordulóján. *Reciti Konferencia* (old.: 87-98.). Budapest: Reciti Kiadó.
- Herendy, C. (2018.). 20. századi módszertanok a 21. század UX kutatásban. *Jelkép*, 28-42.
- Herendy, C. (2023.). *A UX-kutatás elmélete és gyakorlata.* Budapest: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Ergonómia és Pszichológia Tanszék.

- Jávorka, B. (2013.). Olvasásmozgalmak a Moly.hu könyves közösségi oldalon. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 4-18. p.
- Jávorka, B. (2013.). Olvasásmozgalmak a Moly.hu könyves közösségi oldalon. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 7. p.
- Krug, S. (2008.). *Ne törd a fejem! Felhasználóbarát webdesign*. Budapest: HVG Könyvek.
- Kvaszingerné, P. C. (2013.). A használhatóság és a webergonómia. In P. C. Kvaszingerné, *Webdesign* (old.: 59-72.). Eger: Eszterházy Károly Főiskola.
- Kvaszingerné, P. C. (2013.). A használhatóság és a webergonómia . In P. C. Kvaszingerné, *Webdesign* (old.: 66. p.). Eger : Eszterházy Károly Főiskola.
- Kvaszingerné, P. C. (2019.). Tervezési elvek, modellek és minőségbiztosítási szempontok. In P. C. Kvaszingerné, *A hagyományos és elektronikus tanulási környezet kombinált alkalmazásainak vizsgálata oktatói portálokon* (old.: 50-51.). Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Doktori Iskola.
- Leiszter, A. (2013.). *Webergonómia – Jakob Nielesen nyomán*. Budapest: Typotex.
- Makkai, L. (1938.). Könyvek-gyűjtők-könyvtárak. *Magyar Könyvszemle*, 294. p.
- Makkai, L. (1938.). Könyvek-gyűjtők-könyvtárak. *Magyar Könyvszemle*, 294-312. p.
- Monok, I. (1998). III. Magánkönyvtárak. In E. Magas, & I. Monok, *A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1730-ig* (old.: 98-122. p.). Budapest: Balassi Kiadó.
- Monok, I. (1998.). Gyűjtő vagy olvasó? A könyvgyűjtési szokások. In E. Madas, & I. Monok, *A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1730-ig* (old.: 174-183.). Budapest: Balassi Kiadó.
- Monok, I. (2010). A magánkönyvtárak és az olvasás a kora újkorban. . *Könyv- és sajtótörténeti folyóirat*, 141-157.
- Monok, I. (2010.). A magánkönyvtárak és az olvasás a kora újkorban. *Könyv- és sajtótörténeti folyóirat*, 143. p.
- Monok, I. (2020). Magánkönyvtárak 1770-1820: A kutatás és az elemzés különös jegyei. *Reciti Konferencia* (old.: 13-34.). Budapest: Reciti Kiadó.
- Pásztor, D. (2016.). *Hogyan tervezz felhasználóbarát és szerethető alkalmazásokat?* Budapest: UX studio Zrt.

- Pogány, G. (2020.). Magánkönyvtárak, gyűjtők, könyvek, vakarékok. *Reciti Konferencia* (old.: 74-80.). Budapest: Reciti Kiadó.
- Szarvasi, M. (1939). *Magánkönyvtáraink a 18. században (főpapok és főurak, nemesek és polgárok gyűjteményei)*. Budapest: Országos Széchényi Könyvtár.
- Tóth, M. (2011.). A Moly.hu mint virtuális találkozóhely. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 327-338. p.
- Tóth, M. (2011.). A Moly.hu mint virtuális találkozóhely. *Tudomány és Műszaki Tájékoztatás*, 331. p.
- Virágos, M. (2023). Jó tanácsok majdani könyvtáram értékesítői számára Országh László magánkönyvtárának sorsa. *Gerundium folyóirat*, 199-239.
- Vogl, Á. (2016.). Olvasás és hobbik viszonya a Moly.hu felhasználóinak körében. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 33-45. p.
- Vogl, Á. (2016.). Olvasás és hobbik viszonya a Moly.hu felhasználóinak körében. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 37. p.
- Vogl, Á. (2016.). Olvasás és hobbik viszonya a Moly.hu felhasználóinak körében. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 40. p.

9. ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra Felhasználóközpontú tervezés folyamata.....	11
2. ábra Beszerzési módok könyvgyűjtés terén.....	21
3. ábra Általános vélemény egy alkalmazás használatára.....	22
4. ábra Katalógus használatának módjai a felhasználók körében.....	23
5. ábra Gyűjtemény kezelésre használt platformok.....	24
6. ábra Felhasználói profil: az interjúk során nyert információk alapján létrehozott egyik típus.....	26
7. ábra Bejelentkezés és regisztráció felülete.....	29
8. ábra A Kezdőlap és az események modul szerkezete.....	29

10. MELLÉKLETEK

1. A kérdőív kérdései:

Demográfiai adatok

1. Neme
2. Életkora
3. Melyik vármegyében él?
4. Legmagasabb iskolai végzettsége?

Aktivitás az oldalon

5. Mennyire érzi aktív felhasználónak magát a moly.hu weboldalon?
6. Milyen rendszerességgel látogatja az oldalt?
7. Átlagosan kb. mennyi időt tölt el az oldalon?
8. Milyen mértékben használja ki az oldal adta lehetőségeket? (Minden sornál egy választ jelöljön!)

Saját gyűjteményének felmérése és könyvbeszerzés

9. Mióta tagja a Moly.hu weboldalnak? (regisztráció dátumának megadása pl.: 2008)
10. Jelenleg mennyi könyvvvel rendelkezik? (szám beírása pl.: 100)
11. Műfajok szerint milyen könyveket gyűjt és szerez be? (Több választ is megjelölhet!)
12. Esetleg a felsoroltakon kívül még milyen műfajú könyveket gyűjt?
13. Milyen egyéb műfajú könyveket szerez be a felsoroltakon túl?
14. Milyen típusú kiadványokkal rendelkezik és bővíti vagy tervezi bővíteni állományát?
(Több választ is megjelölhet!)
15. Rendelkezik-e más típusú kiadványokkal?
16. Egyéb lehetőségként még milyen típusú kiadványokkal bővíti vagy tervezi bővíteni állományát?
17. Honnan szerzi be könyveit? (Több választ is megjelölhet, illetve az egyéb opcióhoz írhat be választ!)
18. Hány alkalommal cserélt könyvet a Moly.hu segítségével kb.? (Kérem adjon meg egy számot!)
19. Hány alkalommal vásárolt könyvet a Moly.hu segítségével kb.? (Kérem adjon meg egy számot!)
20. Eddigi vásárlás terén szerzett tapasztatai alapján mennyire tartja megbízhatónak a Moly.hu-n a többi felhasználót?

Vélemény

21. Ön szerint a 21. században egyre jobban elterjedtek a személyi könyvtárak?
22. Mivel indokolja a választását?
23. E-könyveket is beleszámítja egy magángyűjtő a saját könyvtárának állományába?
24. Mivel indokolja a választását?
25. Magánkönyvtárral rendelkező személyek igényt tartanak magánkönyvtáruk kezelését segítő applikációra?
26. Kíván-e ezzel kapcsolatban írni néhány gondolatot?
27. Szokta-e gyűjteményét katalogizálni?

Különböző felületek használata

28. Használ-e bármiféle szoftvert, weboldalt vagy mobilapplikációt gyűjteménye kezelésére?
29. Ha igen, melyeket használja? (Vesszővel elválasztva sorolja fel őket!)
30. Érdekelne-e, ha lenne egy mobilapplikáció, amely segíti a magánkönyvtára kezelését?

Interjúra való hajlandóság

31. Szeretne többet megtudni erről az alkalmazásról egy rövid interjú keretében?
32. Ha igen, kérem, adja meg az email címét és a későbbiekben értesítjük az interjú részleteivel kapcsolatban:

2. Az interjú során alkalmazott kérdések:

Milyen céljai vannak, a mindennapok során?

Miket szeretne egy új applikációban végezni?

Hogyan lett a Moly.hu közösségének a tagja és miért, kifejtené bővebben? Mi motiválja, hogy része legyen ennek a közösségnek?

Mivel jelezte, hogy érdeklődik egy új alkalmazás kapcsán, érdekelne miért szeretne egy ilyen alkalmazást használni?

Mennyire érzi aktív felhasználónak magát a Moly.hu-n?

Milyen szinten tart kapcsolatot a többi felhasználóval a Moly.hu-n?

Milyen eszközöket vagy alkalmazásokat használ jelenleg hasonló célok elérésében, és miért?

Milyen platformokon és eszközökön használná leginkább az új alkalmazást?

Mennyire érzi felhasználó barátnak a Moly.hu applikációját és miért? Ha nem használja, abban az esetben a weboldalról mit gondol?

Kifejezetten mely funkcióit szereti és nem szereti a Moly.hu oldalnak?

Milyen funkciókat képzel el mindenképpen egy új applikáció esetében?

Milyen igényeket vagy problémákat lát jelenleg, amelyeket egy új alkalmazás megoldhatna?

Milyen feladatokat szeretne elvégezni egy ilyen alkalmazáson keresztül?

Milyen funkciókat vagy szolgáltatásokat várna el az új alkalmazástól az adott feladatokhoz?

Milyen dizájn- és felhasználói élményi preferenciái vannak az alkalmazásokkal kapcsolatban?

Mik érdeklik? / Milyen az érdeklődési köre?

Miket szeretne még feltüntetni, még a könyvek mellett a magángyűjteményében?

Milyen további ötletei, javaslatai vannak az alkalmazás tervezésével kapcsolatban?

Milyen elképzelései vannak, amiket eddig nem látott egy általa ismert applikációban, de jó lenne, ha megvalósulna?

Milyen hatással vannak önre a többi felhasználó tevékenységei a Moly.hu-n?

Esetleg még a Moly.hu felhasználóin kívül még milyen célközönséget célozna meg az alkalmazással?

3. A kérdőíves eredmények az alábbi QR-kódban érhető el.

